

Türkiye'nin Kırsal Mimarlık Atlası

Taybuğa Aybars Mamalı

Araş. Gör., MSGSÜ, Mimarlık Bölümü

Türkiye'nin Kırsal Mimarlık Atlası, geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan, sosyal olarak ikili ilişkilerin geçerli olduğu, seyrek nüfusa ve geleneksel yaşama dayalı bir yaşam biçiminin görüldüğü kırsal yerleşmelerdeki mimarlık kültürünü kayıt altına almayı, yaygınlaştırmayı ve gelecek nesillere aktarmayı amaçlıyor. Oldukça iddialı, ancak ayakları yere sağlam basan bir projenin ürünü. İddialı, zira Türkiye'nin kırsal mimarlığını belgelemek, derlemek ve sunmak gibi pek çok açıdan zorlu bir işi üstleniyor. Öte yandan projenin ayakları yere sağlam basıyor, çünkü Mimarlar Odası'nın alanında uzman akademik üyeleri tarafından titizlikle yürütülmekte.

Projenin düşünsel süreci yaklaşık 4 yıl öncesine dayanıyor. Mimarlar Odası'nda kırsal mimarlığın belgelenmesine yönelik bir çalışma niyeti, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrası kırsal mimarlıktaki

tahribatin tespitine yönelik çalışmaların çok az olduğu gözlemlenince, Mimarlar Odası Kültürel Mirasın Korunması ve Geliştirilmesi Komisyonu ile paralel olarak bir çalışma grubu kuruluyor. Zeynep Ahunbay, Zeynep Eres ve Atlas'ın editörleri olacak Koray Güler ile Merve Arslan Çinko'dan oluşan bir çekirdek komisyon, yapılacak çalışmanın kapsamını ve bilimsel çerçevesini belirliyor. Buna göre yerleşim ölçeği ile tekil yapı ölçeği olmak üzere iki kategori belirleniyor.

Bu bağlamda Mart 2025'te yapılan Açık Çağrının ardından Mayıs'ta ilk teslimler istenmişti. Başlangıçta 100'ü aşkın başvuru arasından seçilen 90 bölümlle oluşturulan bu ilk sürümün zamanla genişleyecek bir atlasın hem niteliksel temelini hem de niceliksel büyüklüğünü temsil ettiğini söyleyebiliriz. İlk haliyle yedi coğrafi

bölgenin değişen oranlarda temsil edildiğini görmekteyiz. Akdeniz'den 14, Doğu Anadolu'dan 6, Ege'den 12, Güneydoğu Anadolu'dan 3, İç Anadolu'dan 16, Karadeniz'den 16, Marmara'dan ise 23 çalışma yer alıyor (Resim 1). Elbette şimdilik bölgelerden eşit bir dağılım olmadığını söyleyebiliriz. Hatta bölgelerin kendi içindeki dağılımlar da çoğunlukla homojen değil. Ancak Atlas'ın gelişmeye açık kurgusu, ilerleyen açık çağrı dönemlerinde boşlukları doldurmak için şimdiden araştırmacıları davet ediyor. Her bir bölümün sonunda ise 2025 yılında Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi tarafından düzenlenen "Çocukların Köy Evleri" temalı resim yarışmasına katılan eserler sunulmuş (Resim 2).

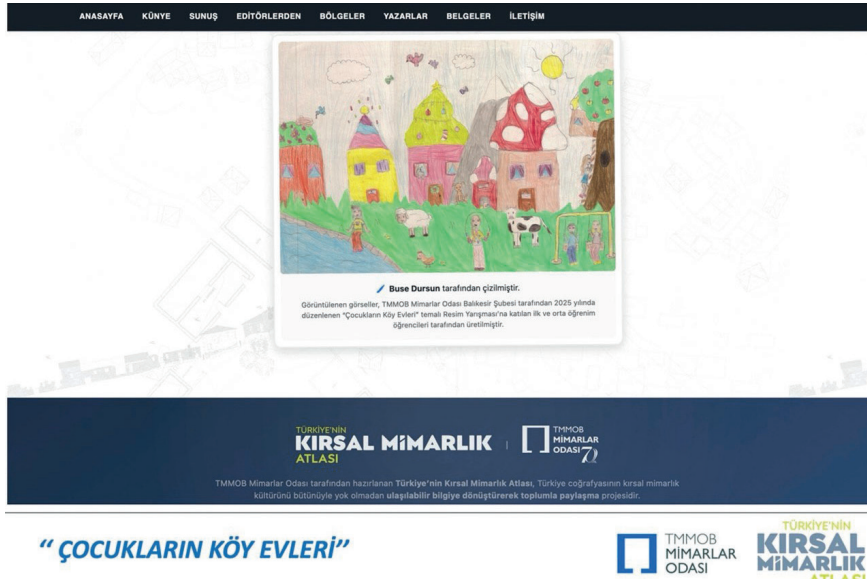
Atlas'ın makalelerini açık çağrıyla toplaması ona kolektif bir nitelik kazandırıyor. Bu haliyle özellikle çizim

Resim 1. Türkiye'nin kırsal mimarlık atlası giriş sayfası.

Resim 2. Türkiye'nin kırsal mimarlık atlası ciltleri.

Resim 3. Bölüm sonlarında yer verilen “Çocukların Köy Evleri” resim yarışmasından bir örnek.

dili açısından farklılıklar olması çok doğal. Tek bir elden çıkmış bir çizim seti yerine ifade farklılıklarını görebiliyoruz. Ancak baştan itibaren istenen bilimsel bir format olması, ayrıca metinlerin hakemler tarafından değerlendirilmesi, bunu olumsuz bir durum olmaktan çıkartıp ifade çeşitliliği ve zenginliği hâline getiriyor.

Bu haliyle Atlas bir yandan çağdaş akademik kriterleri karşılayan ve bilimsel derinliğe sahip, öte yandan metodolojik kurgusu ve sunduğu zengin görsel belgeleryle

konuyla ilgili genel okuyucu tarafından da erişilebilir olma özelliğinde. Atlas uzmanlar, akademisyenler, lisansüstü ve lisans öğrencilerinin düzenli olarak başvuracağını, bunun yanında pek çok farklı profilden okuyucu tarafından inceleneceğini rahatlıkla öngörebiliriz. Bunun yanında Atlas, belgelemeyi korumayı tetikleyen bir pratik olarak görürsek, kırsal mimarlığın korunması için merkezi ve yerel yönetim birimleri ile sivil toplum kuruluşlarına rehber olma özelliğine sahip.

Yakın geçmişinde kırdan kente göçün başat rol oynadığı ülkemiz için kırsal mimarlığın önemi çok büyük. Merkezde / metropolde konumlanan akademik camia için genellikle Türkiye'nin kentleşmesi, örneğin İstanbul'un hızla çeperi dışına genişlemesi, gecekondulaşma ve bunun kente etkisi üzerinden ele alınıyor; ancak “uzakta” olan ve kente göç için terk edilen kırsal miras açısından da büyük bir kayıp söz konusu. Bu atlas sayesinde son 200 yılımızı belgeleyen kırsal mimarlık mirasımızın da kendi çeşitliliğiyle

görünür olması sevindirici.

Atlas gibi bir format mimarlık yazınında sıkça karşımıza çıkmasa bile, Türkiye'nin Kırsal Mimarlık Atlası'nın iyi düşünülmüş özgün formatı açık uçlu ve zamanla genişleyecek şekilde kurgulanmış. www.kirsalmimarlik.org üzerinden açık erişime sunulan çalışma, zaman içerisinde ülkenin tamamını kapsamaya ve tüm çeşitliliğiyle temsil etmeye aday (Resim 3).

Nasıl Yapmalı? What Is To Be Done?

Sorunsallaştırmak, tasarlamak ve yapmak arasında çok sıkı bağlar var ve bu aşamaların sıralanışı değişse bile aralarındaki sıkı bağlar hiç değişmiyor. Bu yüzden yapmayı bilmeli ya da başka bir deyişle, yapma bilgisine sahip olmalıyız. Mimarlık nesnelere hakikatini ancak o zaman anlayabiliriz. Anladıklarımızı anlamlandırabilir, anlamlandırdıklarımızı da anlatabiliriz. Böylelikle ince-likli ayrıntılarla tasarlanmış mimarlık nesnelere toplumsal/kültürel tartışmaların öznelere olarak etkin olmasını sağladıkları mimarlığın mekân tasarlamak kadar 'durum tasarlamak' olduğunu da gösterip şimdi olduğundan daha iyi bir "atmosfer"de yaşayabileceğimiz konusunda bizi ikna edebilir.

There are very tight connections between problematizing, designing, and making, and although the order of these stages may change, the tight connections between them remain constant. Therefore, we must know how to build, or in other words, possess the knowledge of building. Only then can we un-

derstand the truth of architectural objects. What we understand can be given meaning, and what we give meaning to can be narrated. In this way, architecturally refined objects, designed with subtle details, can demonstrate that architecture is not just about designing spaces but also about designing situations, thus convincing us that we can live in a better "atmosphere" than we do now.

-Tanıtım Yazısı YKY Bülteninden alınmıştır.

Yazar: Nevzat Sayın

Kategori: Özel Dizi

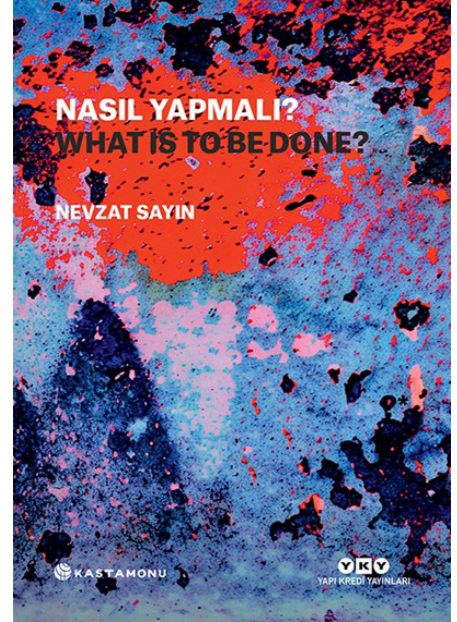
Çeviren: Melis Şeyhun Çalışlar

ISBN:978-975-08-6472-8

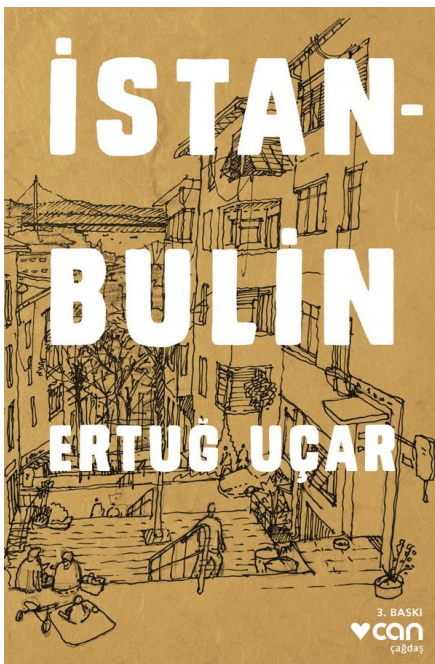
YKY'de İlk Baskı Tarihi: 01.2025

Sayfa Sayısı: 416

Boyut: 16,5 x 24 cm

İstanbulun

Hiçbir sergi İstanbul'un kendisinden daha tuhaf, ilginç, yaratıcı olamaz gibi geliyor bana. Sivasız cepheleriyle aralık bırakmadan üst üste binmiş, hepsi farklı yükseklik ve köhnelikte binalar yamacı tırmanıyor. O kadar iç içe girmişler ki kimse onları bir daha evlerine ayıştıramaz. Hiçbir kadastro uzmanı bu mahallede hangi arsa kimin, yol nerede bel nerede, kim hangi sınıırı ihlal etmiş belirleyemez. Kim kimin duvarını kullanıyor, insanlar kapıyı nasıl buluyor, hangi teras kimin, kablolar gideceği yeri nasıl şaşırmıyor? Bu sorular cevapsız ve anlamsız. Çünkü bu yamaçlarda hayat olanca enerjisiyle devam ediyor.

İstanbulun, dur durak bilmeden İstanbul'u adımlayacaklar için bir öykü kitabı, kılavuz, pusula... Ertuğ Uçar'ın farklı bir dikkat ve gözlemlerle şehirde dolaştırdığı anlatıcı kimi zaman rastlaştığı insanların, kimi zamansa kedilerin, kuşların, köpeklerin

hikâyesine odaklanıyor. Her bir öyküde kendisini şehrin farklı bir noktasında bulan okuyucu, kurmacayla gerçeğin iç içe geçtiği bu dünyada anlatıcıyla beraber "İstanbulun şeyler"ini izini sürüyor.

- Tanıtım yazısı Can Yayınları bülteninden alınmıştır.

ISBN: 9789750765339

Ürün Adı: İstanbulun

Yazar: Ertuğ Uçar

Yayınevi: Can Yayınları

Dizi: Çağdaş

Alt Dizi: Türk Edebiyatı

Kategori: Edebiyat

Tür: Öykü

Ürün Formu: Kitap

YALIN ŞEYLER – Ömer Selçuk Baz, Okan Bal Yalın Mimarlık 2005-2025

Mimar, editör, tasarım yöneticisi Banu Uçak'ın, Yalın Mimarlık'ın mimari üretiminin hem düşünsel altyapısını hem de tasarlama ve inşa etme süreçlerini geniş bir perspektifte, çoğunlukla sahada yerinde irdeleyerek kaleme aldığı *YALIN ŞEYLER* adlı kitap YEM Yayın tarafından yayımlandı.

Mimar Ömer Selçuk Baz'ın Viyana'dan Türkiye'ye dönüşüyle başlayan ve Şehir Plancısı Okan Bal ile birlikte kurdukları Yalın Mimarlık çatısı altında yirmi yıla yayılan üretim, *Yalın Şeyler*'de yalnızca yapılar üzerinden değil; bir düşünme biçimi ve tasarım refleksi olarak ele alınıyor.

Banu Uçak'ın kişisel okumasıyla kitap, ekibin projelerini **“Arketipler”, “Anlatılar: Hikâyeleşmiş Mekân”, “Örüntüler”, “Müşterekler”, “Doğa ile Diyalog”, “Tektonik Anlatılar” ve “İşbirliği: Yaparak Öğrenmek”** başlıkları altında tartışmaya açıyor. Ömer Selçuk Baz'ın, doğduğu yer olan Antakya'yı da yerle bir eden 6 Şubat Depremi sonrasında, deprem gerçeğinin hem kendilik algısını

hem de mimarlığa bakışını nasıl dönüştürdüğünü anlatan **“Açık Yara”** başlıklı metniyle son buluyor.

Esnek kurgusuyla farklı okumaları mümkün kılan Yalın Şeyler, tek bir projenin izini farklı bölümlerde sürmeye de, benzer tavırları olan işleri birlikte değerlendirmeye de imkân tanıyor. Yalın Şeyler, coğrafyanın sert gerçeklikleri içinde özgün üretim arayışındaki bir ekibin işlerini ve bu işlerin mimarlığın temel meseleleriyle buluştuğu noktaları görünür kılıyor.

Yalın Mimarlık'ın işlerinin kamusal vurgusu, özgünlüğü ve sürekliliği üzerine eğilmenin değerli olacağına inanarak yazmaya başladığını ifade eden Banu Uçak, Yalın Şeyler'i ve içeriğini şöyle anlatıyor:

“Şüphesiz, Yalın Şeyler son derece kişisel bir okuma. Bizim coğrafyamızda gündelik yaşamın ağır koşullarının, siyasetin ve ekonominin biçimlendirdiği sert bir mimarlık ortamı var. Yalın Şeyler'de bu ortamda özgün bir mimarlık üretme gayretindeki ekibin işlerini, mimarlığın temel meseleleriyle buluşturarak tartışmaya açmaya çalıştım. Kitabın bölümleri bir yandan Yalın Mimarlık'ın tasarım reflekslerine dair kişisel sözlüğümü oluşturuyor, bir yandan da projeleri coğrafyanın ötesinde mimarlığın temel kavramlarıyla ilişkilendiriyor.

Kitapta belirlenen temaların birden fazlası için güçlü örnek olan bazı yapılar farklı bölümlerde, farklı özellikleri ve halleriyle karşımıza çıkıyor. Örneğin Troya Müzesi, bir yerde arketip, başka bir yerde anlatı mekânı; kimi zaman doğayla kurduğu ilişki,

kimi zaman ise iş birliği pratiği üzerinden okunuyor. Yalın Şeyler'i okurken, tek bir projenin izini değişik bölümlerde sürebilir ya da benzer tavırları olan işleri birlikte değerlendirebilirsiniz. Alternatif okumalara açık, esnek bir kurgusu olan kitabın dolambaçlı, subjektif ve hattâ spekülâtif sayılabilecek bu okuma biçiminin okurda da karşılık bulmasını diliyorum...”

Troya Müzesi, Merkez Bankası Bursa Şubesi, Manisa Kurtuluş Müzesi, Zonguldak Mağaraları Ziyaretçi Merkezi, Hatay Arkeoloji Müzesi gibi son dönemin birçoğu ödüllü, dikkat çeken projelerinin mercek altına alındığı kitaba ilişkin Ömer Selçuk Baz ise şunları söylüyor:

İçindekiler	
BaşLacken	12
Banu Uçak	
Bir Tür Gönüllü Tutaklık Hikâyesi	16
Okan Bal	
"İşilik" İçin Bir Nispet	20
Ömer Selçuk Baz	
Troy'dan Yalın'a	26
Walter - Stelzhammer	
1. Arketipler	32
2. Anlatılar	74
3. Öcüntüler	132
4. Müsteceler	194
5. Doğa ile Diyalog	258
6. Tektonik Anlatılar	304
7. İşbirliği	370
0. Açık Yara	464
Özgeçmişler	450
Ödüller	454
Projeler	456
Dizin	452

"Bu kitap mimarlık gibi, ortaklık gibi, ofis gibi ve iş birliklerimiz gibi... Bizim gibi... Banu ile ilk konuşmalarımızdan itibaren bunun normal bir kitap olamayacağını anlamıştım. Kitaptaki ilk fikri ile Banu, pek çok işimizde yaptığımız bir şeyi, gizlice bize karşı yaptı. Konuyu, yaklaşımı, yapıyı, problemi tersyüz etti. Önerdiği şey bir kitaptı ama sıra sıra projelerin olduğu bir portfolyo değil. Tarih kitabı gibiydi, doğa okuryazarlığı makalesi gibiydi, yapı bilgisi fasikülü gibiydi, şantiye defteri gibiydi. Ama tam olarak hiçbir değildi ve hepsiydi! "Tuhaf" spekülâtif parçaların bir araya getirdiği bir bütündü. Bu haliele kitap, yazarın, fasiküllerden ve bölümlerden oluşan, kendine özgü tek defalık bir okumasıydı. Ve ayrıca okuyucuların kendi zihinlerinde başka şekillerde birleştirmelerine de açık bir bulmaca gibiydi..."

Kurgusunun, anlatım dilinin yanı sıra özgün iç sayfa, kapak

ve cilt tasarımı ile de dikkat çeken kitabın tasarımcısı Okay Karadayılar. Yayın öncesi hazırlıkları Ece Toprak, Okan Bal, Ömer Selçuk Baz tarafından yürütülen eserin kapak fotoğrafı ise Yalın Baz'a ait.

-Tanıtım Yazısı YEM Kitabevi bülteninden alınmıştır.

Yazar: Banu Uçak

Yayınevi: YEM Yayın

Basım Tarihi: Aralık 2025

Basım Dili: ["Türkçe"]

Sayfa Sayısı: 480

Boyut: 16.5 x 24.0 cm

Barkod: 9786259393155

GERİLİM

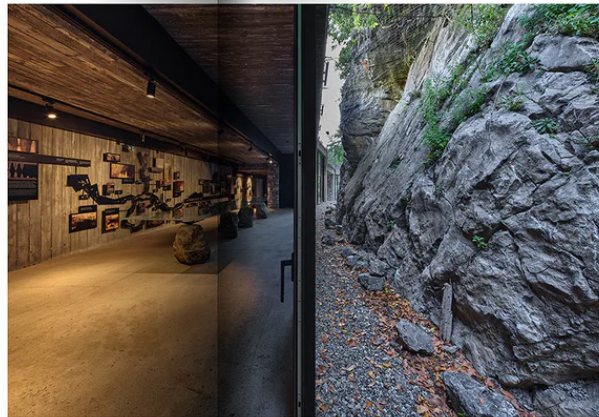
İzleyicinin ilgisini canlı tutarak hikâyeye bağlayan gerilim unsuru, mimarlık için de son derece kullanışlı bir araç. Parisli tansiyonlardaki mekânlar arasında kurulan ilişki, hareketin yönü ve atmosferin tonu için işlevsel bir araç dönmüş biz.

Vertigo, 1958, Alfred Hitchcock

Zonguldak Mağaraları Ziyaretçi Merkezi

Zonguldak'taki Cökgeçli Mağarası için tasarlanan ziyaretçi merkezi, üç milyon yıllık bir doğal oluşumun insanı açılan kapısı olarak, doğa ile insan arasındaki gerilimi açıkça gösterir. Bu gerilimin, mekânsal anlatı olarak inşa-şında iç mekân-dış mekân, aydınlık-karanlık, doğal-yapay kontrastları elverişli araçlar olarak kullanılmış.

Çocukluğumdan Tren Geçti

Yaya geçitlerinde inip kalkan bariyerlerin çan çan sesini duyduğumda demiryoluna koşar, beklerdim. Önce lokomotif uzaktan görünürdü, görkemini artıran dumanıyla. Önümden geçerken buhar makinesinin "çufçuf"una, tekerlerin ritmik "takatak"ına eşlik eden nağmeli bir düdük çalardı. Bu müzik eşliğinde art arda beliren vagonlardaki tanımadığımız ve bir daha hiç görmeyeceğimiz yolcularla el sallarırdık. Bu, karşılık beklemeden verilen bir sıcaklıktı.

Vagonların yanlarındaki tabelaları okur, o insanların nerelere gittiğini kafamda canlandırmaya çalışırdım. Trene atlayıp her yere ulaşabileceğim duygusu, küçük bir kentte kısıp kalma endişesini üzerimden atıyordu.

Demiryolunun kentin ortasından kaldırılması kararı, kentin denizle ilişkisi kesiliyor diye eleştirilmişti. Doğruydum ama ben kentin trenle ilişkisi koparıldı diye üzülümüştüm. Ortasından tren geçen kaç kent vardı ki?

- Tanıtım yazısı Tilki Kitap bülteninden alınmıştır.

Yazar: Güven Birkan

Kategori: Edebiyat Anı-Hatırat

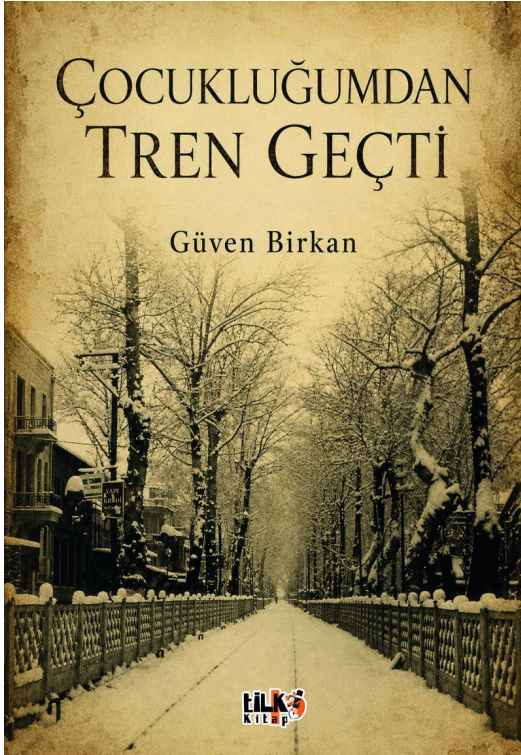
ISBN: 9786258579062

Sayfa Sayısı: 250

Boyut: 135 x 195 mm

Sayfa Sayısı: 250

Yayınevi: Tilki Kitap

Yaya geçitlerinde inip kalkan bariyerlerin çan çan sesini duyduğumda demiryoluna koşar, beklerdim. Önce lokomotif uzaktan görünürdü, görkemini artıran dumanıyla. Önümden geçerken buhar makinesinin "çufçuf"una, tekerlerin ritmik "takatak"ına eşlik eden nağmeli bir düdük çalardı. Bu müzik eşliğinde art arda beliren vagonlardaki tanımadığımız ve bir daha hiç görmeyeceğimiz yolcularla el sallarırdık. Bu, karşılık beklemeden verilen bir sıcaklıktı.

Vagonların yanlarındaki tabelaları okur, o insanların nerelere gittiğini kafamda canlandırmaya çalışırdım. Trene atlayıp her yere ulaşabileceğim duygusu, küçük bir kentte kısıp kalma endişesini üzerimden atıyordu.

Demiryolunun kentin ortasından kaldırılması kararı, kentin denizle ilişkisi kesiliyor diye eleştirilmişti. Doğruydum ama ben kentin trenle ilişkisi koparıldı diye üzülümüştüm. Ortasından tren geçen kaç kent vardı ki?